DOMSTOLENS DOM (anden afdeling)
4. juli 1985 *

I sag 51/84

angående en anmodning, som Finanzgericht Baden-Württemberg i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Delstaten Niedersachsen, ved Georg-August-Universitetet, Göttingen

mod

Hauptzollamt Friedrichshafen,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 3 i Rådets forordning nr. 1798/75 af 10. juli 1975 om fritagelse for told efter den fælles toldtarif ved indførsel af uddannelsesmæssigt, videnskabeligt eller kulturelt materiale (EFT L 184, s. 1),

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden O. Due, dommerne P. Pescatore og K. Bahlmann,

generaladvokat: G. F. Mancini
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe

efter at der afgivet indlæg af:

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved Jörn Sack, medlem af Kommissionens juridiske tjeneste,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. marts 1985,

afsagt følgende

* Processprog: Tysk.

DOM

(Sagsfremstillingen udelades)

Præmisser

1 Ved kendelse af 7. februar 1984, indgået til Domstolen den 27. februar s.å., har Finanzgericht Baden-Württemberg i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet fire præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets forordning nr. 1798/75 af 10. juli 1975 om fritagelse for told efter den fælles toldtarif ved indførsel af uddannelsesmæssigt, videnskabeligt eller kulturelt materiale (EFT L 184, s. 1), der blev udstedt til gennemførelse af »Firenze-aftalen« om indførsel af uddannelsesmæssigt, videnskabeligt og kulturelt materiale (Recueil des traités des Nations Unies, vol. 131, 1952, nr. 1734, s. 26).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en sag anlagt af delstaten Niedersachsen, ved Georg-August-Universitetet, Göttingen (herefter benævnt sagsøgeren i hovedsagen), imod afslag fra Hauptzollamt Friedrichshafen (herefter benævnt sagsøgte i hovedsagen) på at meddele toldfritagelse ved indførsel til Forbundsrepublikken Tyskland i 1979 af en prøveautomat, »AS-50« (Auto Sampler), fremstillet i De forenede Stater af Perkin-Elmer Corporation. Apparatet var bestemt til brug i instituttet for tropisk og subtropisk planteavl ved målinger med et atom-absorptionsspektrofotometer, »AAS M 432«, fremstillet i Forbundsrepublikken Tyskland af Bodenseewerk Perkin-Elmer & Co. GmbH Überlingen, der er ovennævnte amerikanske virksomheds tyske datterselskab.

3 Sagsøgte i hovedsagens afslag på at meddele toldfritagelse for det pågældende apparat var begrundet med det forhold, at spektrofotometeret som det egentlige apparat ikke var indført, og at prøveautomaten ikke kunne anses som selvstændigt videnskabeligt instrument eller apparat.

4 Sagsøgeren i hovedsagen anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse for Finanzgericht Baden-Württemberg og gjorde gældende, at prøveautomaten AS 50 udgør et tilbehør til spektrofotometeret AAS M 432, jfr. artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1798/75.

Sagsøgte i hovedsagen har heroverfor gjort gældende, at tilbehør i førnævnte bestemmelses forstand alene kan være produkter, der specielt er tilpasset det egentlige apparat; som sådanne kan de ikke anses som et selvstændigt videnskabeligt instrument i henhold til førnævnte forordnings artikel 3, stk. 1.

Stillet over for disse anbringender har Finanzgericht indhentet en sagkyndig erklæring fra professor H. Sternbach fra Max-Planck-instituttet for eksperimental medicin. I erklæringen konkluderes det, at det pågældende apparat udgør et tilbehør i mekanisk og teknisk forstand til spektrofotometeret, hvis videnskabelige karakter er anerkendt. Det fastslås endvidere, at de målinger, der skal foretages med dette sidstnævnte apparat, er meget talrige, og at prøveautomaten sikrer en regelmæssig og rigtig indkodning af måleoplysningerne, som ikke kan garanteres med tilstrækkelig sikkerhed ved manuel brug. Spektrofotometeret kan altså også fungere uden prøveautomaten, men denne er nødvendig af hensyn til udførslen af den særlige funktion, som fremstilleren har tiltænkt spektrofotometret.

For at afgøre denne tvist har Finanzgericht ved kendelse af 7. februar 1984 forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Hvad skal der forstås ved »tilbehør«, jfr. forordningens artikel 3, stk. 2:

a) Skal produkter, der er indført inden den 1. januar 1980, for at kunne anses som tilbehør i henhold til forordningens artikel 3, stk. 2, være specielt fremstillet til det egentlige apparat (jfr. definitionen i artikel 12 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2784/79 af 12.12.1979 om fastsættelse af gennemførelsesbestemmelserne til forordning (EØF) nr. 1798/75, EFT L 318 af 13.12. 1979, s. 32, der først trådte i kraft den 1.1.1980) samt — i bekræftende fald — hvorledes afgøres det, hvorvidt et tilbehør er »specielt fremstillet« til det egentlige apparat (sker det efter objektivt-tekniske kriterier eller efter den funktion, som producenten har tiltænkt tilbehøret, eller efter den anvendelse, som modtageren konkret gør af produktet)?

b) Forudsætter begrebet tilbehør i forhold til det egentlige apparat endvidere, at tilbehøret er en uselvstændig del, og — dersom dette må besvares bekræftende — hvorledes skal denne uselvstændige karakter bestemmes (mekanisk-teknisk eller i overensstemmelse med den funktion, som producenten har tiltænkt tilbehøret, eller efter den anvendelse, som modtageren konkret gør af tilbehøret)?

2) Hvad betyder »nødvendige med henblik på... kan fungere« i forordningens artikel 3, stk. 2: kræves der ifølge begrebet, at det egentlige apparat uden tilbehøret ikke »virker« i mekanisk-teknisk forstand, eller at det ikke opfylder den af producenten tiltænkte funktion, eller at modtageren konkret ikke kan anvende det til sine formål?

3) Hvad skal der forstås ved udtrykket »de toldfrit indførte [videnskabelige instrumenter og apparater]« i forordningens artikel 3, stk. 2: kan det egentlige apparat herefter være toldfrit, dersom det er fremstillet på toldområdet og derfor ikke er blevet indført, men som dog ved indførsel ville have været et toldfrit apparat efter forordningens artikel 3, stk. 1, eller forudsætter toldfriheden for det egentlige apparat, at det rent faktisk er blevet toldfrit indført i henhold til forordningens artikel 3, stk. 1?

4) Hvad skal der forstås ved »instrumenter og apparater« i forordningens artikel 3, stk. 1: kræves der ifølge disse begreber, at der foreligger et selvstændigt apparat, og — i bekræftende fald — hvorledes skal denne selvstændige karakter bestemmes (mekaniskteknisk eller i overensstemmelse med den funktion, som producenten har tiltænkt den, eller efter den anvendelse, som modtageren af apparatet konkret gør af det)?«

8 Finanzgericht har i forelæggelseskendelsens grunde anført, at spørgsmålene til dels stilles som supplement til forelæggelseskendelsen fra Finanzgericht München af 6. oktober 1983 (236/83, Universität Hamburg), idet de spørgsmål, der er stillet af denne domstol, for en stor dels vedkommende angår en »apparatmæssig enhed«, der ikke foreligger i denne sag.

9 Parterne i hovedsagen har ikke indgivet indlæg for Domstolen. Kommissionen har indledningsvis henvist til den snævre sammenhæng mellem den foreliggende sag og sag 236/83, hvori der blev afsagt dom den 15. november 1984 (Sml. 1984, s. 3849). Dersom det tredje spørgsmål besvares bekræftende (således som Kommissionen foreslår det), er der således ikke grund til at besvare de øvrige spørgsmål, som Finanzgericht har forelagt med henblik på at afgøre sagen.

10 Vedrørende spørgsmål 1 a), hvormed det ønskes oplyst, om et tilbehør skal være »specielt fremstillet« til det egentlige apparat, har Kommissionen anført, at dette spørgsmål kun vedrører den nærmere definition af begrebet tilbehør som indført den 1. januar 1980 ved artikel 12 i Kommissionens forordning nr. 2784/79, der er gennemførelsesforordningen til Rådets grundforordning nr. 1798/75.

Imidlertid blev artikel 3 i grundforordningen samtidig ændret ved Rådets forordning nr. 1027/79 af 8. marts 1979 (EFT L 134, s. 1), og de nye affattelser af Rådets og Kommissionens forordninger stod i en snæver indbyrdes sammenhæng. Mens det i henhold til den oprindelige ordlyd af grundforordningens artikel 3, stk. 2, var fastsat, at tilbehøret skulle være »nødvendigt« med henblik på, at det videnskabelige instrument eller apparat »kan fungere«, er det ifølge den nye version tilstrækkeligt, at der foreligger et »tilbehør, der er særlig« tilpasset til det egentlige apparat. Med henblik herpå bestemmes det i gennemførelsesforordningens artikel 12, at et tilbehør skal være »specielt fremstillet til at blive anvendt sammen med et bestemt videnskabeligt instrument eller apparat for at forbedre dets virkning eller anvendelsesmuligheder«.

11 Kommissionen, der er af den opfattelse, at den oprindelige ordlyd af artikel 3 i forordning nr. 1798/75 er for restriktiv, har ingen betænkeligheder ved at lægge den nye version til grund for fortolkningen af den oprindelige bestemmelse, selv om den først finder anvendelse fra den 1. januar 1980. Tilbehør skal derfor af fabrikanten være specielt fremstillet eller tilpasset til et bestemt instrument eller apparat for at være omfattet af disse bestemmelser. Modsat gælder det, at tilbehør, der er bestemt til brug i forbindelse med et stort antal apparater eller kan anvendes sådan, ikke omfattes af disse bestemmelser. Den mere tilfældige mulighed for en selvstændig anvendelse af tilbehør eller en brug af det i en anden sammenhæng end den, der oprindelig var tiltænkt det, udelukker ikke anvendelsen af de pågældende bestemmelser.

12 Kommissionen har med hensyn til spørgsmål 1 b), udtalt sig for en funktionel afgrænsning af begrebet tilbehør i overensstemmelse med tankegangen bag det svar, den har foreslået for den første del af spørgsmålet, ligesom den har afvist en sondring mellem videnskabelige instrumenter og apparater over for tilbehør, baseret på rent begrebsmæssige eller tekniske kendetegn. Der skal derfor ved tilbehør forstås genstande, der efter deres konstruktion og funktionsmåde af fabrikanten er bestemt til at forbedre et videnskabeligt instrument eller apparats ydelser eller anvendelsesmuligheder.

13 Kommissionen har vedrørende det andet spørgsmål under henvisning til det svar, som den foreslår på spørgsmål 1 a), anført, at en for bogstavelig fortolkning af den oprindelige ordlyd af artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1798/75 ikke er formålstjenlig, men at denne bestemmelse snarere skal forstås i lyset af den ændrede ordlyd ifølge forordning nr. 1027/79.

14 Kommissionen har foreslået et bekræftende svar på det tredje spørgsmål og har herved henvist til Domstolens dom og sine argumenter i sag 236/83. Forordning nr. 1027/79 har klargjort artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1798/75, der i de forskellige sproglige versioner var modsigende, idet tilbehør kun blev indrømmet toldfritagelse, dersom det egentlige apparat var indført, og denne indførsel var sket enten forud for eller samtidig med indførslen af tilbehøret. Denne fortolkning er i overensstemmelse med betingelserne i Firenze-aftalen af 1950 og Nairobiprotokollen vedrørende denne overenskomst af 1976; der er ikke nogen grund til at indføre en mere gunstig ordning for indførsler i Fællesskabet. Da det er forbundet med store vanskeligheder at fastslå den videnskabelige karakter af et instrument eller apparat, er det åbenbart, at fællesskabslovgiver ikke har haft til hensigt at gennemføre en så omfattende forvaltningsprocedure blot for at fritage simple tilbehørsdele fra told.

15 Med hensyn til det fjerde spørgsmål, hvormed de relevante kriterier ønskes oplyst, der er afgørende for den selvstændige karakter af et instrument eller apparat i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1798/75, har Kommissionen foreslået, at der tages hensyn til den funktion, fabrikanten har tiltænkt instrumentet eller apparatet, og som ofte kan fastslås på grundlag af konstruktionen og funktionsmåden. Heroverfor gælder det, at samtlige andre mulige kriterier af begrebsmæssig eller teknisk art, dårligt egner sig for en afgrænsning i praksis. Spørgsmålet bør derfor besvares med, at instrumenter og apparater i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1798/75 er tekniske indretninger, der ifølge deres konstruktion og funktionsmåde af fabrikanten er bestemt til at benyttes som selvstændige enheder ved videnskabelige arbejder.

16 Kommissionen har under den mundtlige forhandling i et vist omfang ændret sit synspunkt vedrørende det svar, der skal gives på spørgsmål 1 b), og det fjerde spørgsmål under hensyn til den dom, som Domstolen i mellemtiden har afsagt i førnævnte sag 236/83. Kommissionen fastholder ikke længere sin oprindelige opfattelse, hvorefter en genstand altid ifølge sin beskaffenhed bevarer sin egenskab af egentligt instrument eller apparat hhv. tilbehør. Tværtimod kan genstanden i det enkelte tilfælde udgøre henholdsvis instrument/apparat eller tilbehør, alt efter om den opfylder »en selvstændig videnskabelig funktion« eller en rent mekanisk funktion, der kun tjener til at forbedre eller lette anvendelsen eller effektiviteten af det egentlige instrument eller apparat.

17 Kommissionen har vedrørende det fjerde spørgsmål opgivet sin oprindelige stillingtagen og foreslår et svar, hvorefter videnskabelige instrumenter og apparater udgør

tekniske indretninger, der opfylder samtlige betingelser i artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 1798/75, og som særligt udfylder en selvstændig videnskabelig funktion.

18 Det tredje spørgsmål bør behandles først, idet svaret på de andre spørgsmål logisk afhænger heraf, og da det første, andet og fjerde spørgsmål bliver uden genstand, såfremt der gives et benægtende svar på anden del af tredje spørgsmål.

Det tredje spørgsmål

19 Ved besvarelsen af det tredje spørgsmål bemærkes, at Domstolen i sin førnævnte dom af 15. november 1984 i sag 236/83 kendte for ret, at udtrykket »toldfrit indførte videnskabelige instrumenter og apparater« i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1798/75 »skal fortolkes således, at komponenter, reservedele og tilbehør kan indføres toldfrit på betingelse af, at de er bestemt til videnskabelige instrumenter eller apparater, der selv opnår eller har opnået toldfritagelse«. Domstolen tilføjede, at »denne toldfritagelse kan derimod ikke indrømmes, når komponenterne er bestemt til at indføjes i en videnskabelig installation, der er fremstillet i Fællesskabet«.

20 Domstolen støttede for det første denne fortolkning på det forhold, at ifølge artikel 2 i forordning nr. 1798/75 kan toldfritagelse kun indrømmes for materialer af uddannelsesmæssig, videnskabelig eller kulturel art, der er bestemt til visse forsknings- eller uddannelsesinstitutioner. Domstolen kom til det resultat, at anvendelsen af denne bestemmelse rejser vanskeligheder, når de indførte komponenter ikke direkte er bestemt til den videnskabelige eller uddannelsesmæssige institution, men til producenten af et videnskabeligt apparatur, der er bestemt til endeligt at leveres til den pågældende institution.

21 Domstolen bemærkede for det andet, at en videnskabelig installation, der er fremstillet i Fællesskabet, er undtaget fra told og således ikke kan anses som et videnskabeligt instrument eller apparat i forordning nr. 1798/75's forstand, så meget mere som toldfritagelse kun kan indrømmes, såfremt det godtgøres, at tilsvarende instrumenter eller apparater ikke fremstilles i Fællesskabet. En hovedinstallation,

der er fremstillet i Fællesskabet, kan således ikke anses som et videnskabeligt instrument eller apparat, der kan opnå toldfritagelse udelukkende på grund af sine relationer til importeret tilbehør.

22 Domstolen nåede derfor til det resultat, at det fremgik af forordning nr. 1798/75's anvendelsesområde og opbygning, at der ikke kan indrømmes toldfritagelse for komponenter, der er bestemt til at indbygges i en videnskabelige installation, som er fremstillet i Fællesskabet.

23 Heraf følger, at det tredje spørgsmål, der er stillet af Finanzgericht Baden-Württemberg, må besvares med, at udtrykket »toldfrit indførte videnskabelige instrumenter og apparater« i artikel 3, stk. 2, i Rådets forordning nr. 1798/75 skal fortolkes således, at tilbehør kan indføres toldfrit, såfremt det er bestemt til instrumenter eller apparater, der selv opnår eller har opnået toldfritagelse.

Derimod kan der ikke indrømmes toldfritagelse, såfremt tilbehøret er bestemt til at indføjes i instrumenter eller apparater, der er fremstillet i Fællesskabet.

Det første, andet og fjerde spørgsmål

24 Under hensyn til det svar, der er givet på det tredje spørgsmål, er der ikke grund til at besvare de øvrige spørgsmål, der er stillet af Finanzgericht, eller at tage stilling til Kommissionens argumentation vedrørende disse.

Sagens omkostninger

25 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (anden afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Finanzgericht Baden-Württemberg ved kendelse af 7. februar 1984, for ret:

Udtrykket »toldfrit indførte videnskabelige instrumenter og apparater« i artikel 3, stk. 2, i Rådets forordning nr. 1798/75 af 10. juli 1975 skal fortolkes således, at tilbehør kan indføres toldfrit, såfremt det er bestemt til instrumenter eller apparater, der selv opnår eller har opnået toldfritagelse. Derimod kan der ikke indrømmes toldfritagelse, såfremt tilbehøret er bestemt til at indføjes i instrumenter eller apparater, der er fremstillet i Fællesskabet.

Due Pescatore Bahlmann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. juli 1985.

P. Heim
Justitssekretær

O. Due
Formand for anden afdeling